

FIGUERES

X APLEC
DE LA
SARDANA

16 MAIG 1971

L'APLEC DE L'EMPORDA

X APLEC DE LA SARDANA

l'aplec de l'empordà

FIGUERES
16 MAIG 1971

cobles:

SELVATANA

CARAVANA

MONTGRINS

La PRINCIPAL de FIGUERES

ORGANITZACIÓ:

Benvinguts tots!

Mare, pubilla, amiga, amant de la sardana, dieu-ne qualsevol cosa de Figueres! la sardana, i sempre en el fons, siguien els que siguin els qualificatius que us plaguin per a Figueres, trobareu que significa, autènticament, uns braços oberts per a donar-nos la benvinguda al nostre aplec, amics sardanistes. Figueres, ha tingut sempre punt en voler organitzar cada vegada amb més relleu, aquest nostre aplec de cada any, pensant sempre en què l'estada entre nosaltres us sigui agradable, i desitjant que tot, la ballada en primer lloc, pugui ésser del vostre gust. L'esforç de l'organització, queda així compensat amb escriure.

No volem que res enterboleixi aquest aplec de veritable germanor ni volem que sorgeixin comparacions, en qualitat ni en quantitat, amb ningú. Les competicions no són per a nosaltres sardanistes, sinó que en tenim prou amb què l'assemblea ritual, que en realitat és aquest aplec de l'Empordà, es desenrotlli dintre d'aquell esperit de germanor entre tots, sardanistes o no: que aquest esperit és l'essència de la nostra sardana: nostra, de tots, que donant-nos les mans no fem més que demostrar, una vegada més, que venim d'arrel d'un poble que té per norma l'ésser obert a tothom, a totes les iniciatives i a totes les idees nobles: per això la nostra sardana, alegria, art, i universalitat, és per a tothom, i s'hi pot entrar sense discriminació, i sortir-ne encara que la dansa no s'hagi acabat, però mentres s'hi és, s'ha de ballar, s'ha de comptar i, a la fi, s'ha de repartir, per a acabar a l'esquerra. A la dreta acaben a la Selva i això no canvia res de la significació noble de la nostra sardana perquè tots, amics sardanistes que veniu al nostre aplec de Figueres, a l'Empordà, a la Selva i arreu de Catalunya, i a per tot on es ballin sardanes, tots tenim, com el poeta va descobrir, els ulls clavats en l'infinit. I a tots, us estreny, des d'ara, l'abraçada sardanista de l'amistat.

Ara, cap a ballar, amics que veniu de tot arreu. Benvinguts tots!

"La moneda estalviada és
la llavor del benestar individual
i de la prosperitat familiar"

CAIXA DE PENSIONS
PER A LA VELLESA I D'ESTALVIS

DE CATALUNYA I BALEARS

X APLEC DE LA SARDANA FIGUERES

PROGRAMA

MATI, a les 10

**Al Pati d'Esbarjo de les Escoles Nacionals
(Carrer Muntaner - Carrer Pere III)**

Primera Audició de Sardanes

**Cobles: SELVATANA, LA PRINCIPAL DE
FIGUERES, CARAVANA i MONTGRINS.**

TARDA, a les 4

**Al Pati d'Esbarjo de les Escoles Nacionals
(Carrer Muntaner - Carrer Pere III)**

Segona Audició de Sardanes

per les quatre cobles, en el transcurs de la
qual es tributarà homenatge al popular com-
positor empordanès **JOSEP VICENS (XAXU)**.

NIT, a les 10

A la Rambla Sara Jordà

Tercera i Ultima Audició de Sardanes

**Cobles: SELVATANA i LA PRINCIPAL DE
FIGUERES**

X APLEC DE LA SARDANA - FIGUERES

COBLES, SARDANES i AUTORS

- M. **MONTGRINS**
S. **SELVATANA**
C. **CARAVANA**
F. **LA PRINCIPAL DE FIGUERES**

MATI, a les 10

Al Pati d'Esbarjo de les Escoles Nacionals

1	M.	La pubilla empordanesa	J. Serra i Bonal
2	S.	Florida	(1) F. Pujol
3	C.	Les noies de Prats de Molló	A. Juncà
4	F.	Cantem i ballem	R. Palmada
5	M.	El cant del pastoret	(2) J. VICENS (Xaxu)
6	S.	Alt Vallespir	M. Hawart
7	C.	En Manel i la Manela	J. Cid
8	F.	Capvespre	J. Ferrer
9	M.	Refilets de pastor	E. Sans
10	S.	Maria Lluïsa	E. Mercader
11	C.	En Pere i la Paquita (estrena)	T. Jové
12	F.	Cançons que tornen	J. VICENS (Xaxu)
13	M.	La noia matinera	J. Blanch i Reynalt
14	S.	Camí de la masia	J. VICENS (Xaxu)
15	C.	Continuïtat	V. Bou
16	F.	El pare Font	L. Buscarons
17	M.	Figueres, Mare de la Sardana	A. Rimbau
18	S.	El sereno	J. Coll
19	C.	Nostre Casal	J. VICENS (Xaxu)
20	F.	Vallmadral	J. M. ^a Boix

TARDA, a les 4

Al Pati d'Esbarjo de les Escoles Nacionals

1	M.	Una Mirada		Pep Ventura
2	C.	Cavall Bernat		J. Cristau
3	M.	Pensant en l'Enric		F. Mauné
4	C.	La trenca-ametlles		J. Saderra
5	S.	Esclat d'amor		J. VICENS (Xaxu)
6	F.	La Festa de Sant Julià		P. Sicart
7	M.	El Bruel de País		P. Marons
8	C.	Cançó marinera	(3)	L. Albert
9	Conjunt	BONA FESTA	(4)	J. VICENS (Xaxu)
10	S.	La Pedrera		R. Viladesau
11	F.	Mans enlaire		P. Camps
12	M.	La segadora		J. VICENS (Xaxu)
13	C.	Una nit a Coll Sa Creu (estrena)	(5)	R. Mariano
14	S.	Santi Coll		F. Mas i Ros
15	F.	Encara refilo		L. Felip
16	S.	En el celler d'en Lluç	(6)	R. Rosell
17	F.	Aires de ma terra		J. VICENS (Xaxu)

NIT, a les 10

A la Rambla Sara Jordà

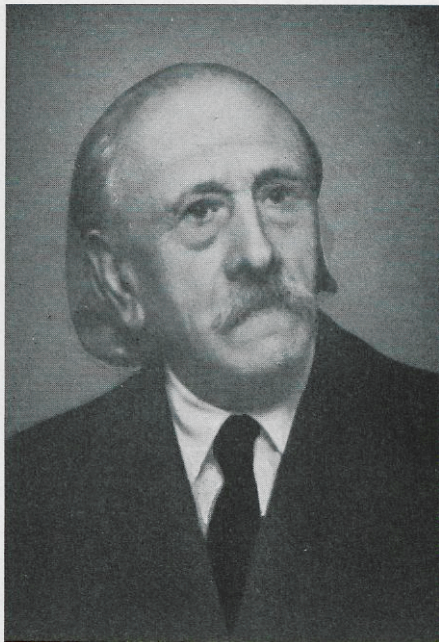
1	S.	Montserratina	(7)	A. Vives
2	F.	Esclat		L. Caballeria
3	S.	Carícies		J. VICENS (Xaxu)
4	F.	Valèria		J. Bonaterra
5	S.	Mimosa		V. Bou
6	F.	La Font Vella		J. VICENS (Xaxu)
7	S.	Pluja de flors		S. Gratacós
8	F.	Sardanes al Casino		M. Font
9	S.	L'hereu		F. Basil
10	F.	Tres del Rosselló		F. Mas i Ros

Vegi's notes (1), (2), (3), (4), (5), (6) i (7) referents a les sardanes senyalades a la pàgina següent.

NOTES PROGRAMA SARDANES

- (1) L'Aplec de l'Empordà en el vint-i-cinc aniversari de la mort del mestre Francesc Pujol, recorda la seva gran personalitat musical i s'adhereix als homenatges que amb motiu d'aquesta efemèrides se li tributen. Entre les diverses activitats que desenvolupà, no podem oblidar que al mestre Pujol devem moltes de les versions actuals per a cobla de les sardanes d'en Pep Ventura.
- (2) Un dels primers èxits de l'avi Xaxu, fou aquesta sardana, de la qual feu una edició per a piano com es pot veure en la fotografia de la portada que inserim en aquest programa.
- (3) Aquesta sardana, estrenada a L'Escala l'any 1950, per la Mare de Déu del Carme, patrona dels mariners, va ser dedicada per en Lluís Albert al "Pòsit de Pescadors". Està inspirada en les poètiques estrofes de la següent cançó que uns vells pescadors de L'Escala cantaven a la taverna acompanyats amb la guitarra per l'avi Xaxu:
"Quan jo tenia quatre anys
el pare em duia a la barca
i em deia quan siguis gran
no et fiïs mai de la calma..."
- (4) La més popular sardana d'en Josep Vicens és, sens dubte, "BONA FESTA", que interpretaran de conjunt les quatre cobles, en l'audició de la tarda.
- (5) Fidel a la sardana i al nostre Aplec, el Mestre Rafael Mariano ens ofereix l'estrena de la seva 10ª sardana.
- (6) Recordant al prestigiós intèrpret de tenora i excel·lent compositor RAMON ROSELL, hem programat la seva sardana "En el celler d'en Lluc", dedicada al nostre consoci de Garriguella, en Joan Lluch.
- (7) Amb motiu del centenari de la seva naixença (1871-1942) hem programat una de les quatre úniques sardanes que va escriure el mestre Amadeu Vives, autor del tan popularitzat "L'Emigrant" i de nombroses "zarzuelas" de gran èxit.
Intim amic dels empordaneses Trullol i Plana i Pous i Pagès, i d'en Pere Coromines, devots d'en Pep Ventura, Amadeu Vives en més d'una ocasió deixà constància de la seva admiració pel nostre genial propulsor de la sardana, tal com ho palesa el fragment d'un dels seus escrits crítics que publiquem en aquest butlletí.

Josep
Vicens,
"Xaxu":
poeta
de la
sardana

"A tu, Montserrat"

El nostre benivolgut Aplec de l'Empordà dedica l'edició d'enguany a un músic incorporat, per dret propi, al sector més popular de la sardana: Josep Vicens, "Xaxu".

Vicens fou un compositor de vena riquíssima —gairebé inexhaurible— i inspiració vehement i desimbolta. Adreçà la seva obra a un públic poc exigent —en el sentit musical més pur—, emperò al mateix temps, assenyat i equànim en valorar l'obra d'un músic de cobla, la influència de la qual damunt la idiosincràsia catalana no cal pas remarcar.

La sardana ha interessat molt al nostre poble. Els catalans —mercantilistes, negociants, pràctics, per definició— sempre hem experimentat el desig de rabejar-nos en un doll més o menys abundós de poesia. Potser s'ha tractat de la dosi mínima per tal de no atrofiar la nostra

sensibilitat. De totes maneres, el poble ha anat assimilant aquesta glopada elemental de poesia que ens proporcionen els versos de mossèn Cinto, Maragall i potser Sagarra, les cançons del federal Josep Anselm Clavé, les sardanes de l'avi Pep, en Vicenç Bou i l'avi "Xaxu".

El bon gust popular s'ha anat modelant —amb el pas de les generacions— d'una manera informal, emperò efectiva. Quan no s'ha vist sotmesa a cap mena de coacció —parlo en un sentit merament estètic i, de vegades, artístic— la mentalitat de la gent ha demostrat ésser sensible a les creacions d'una certa transcendència.

Vicens ha estat, per espai de molts anys, un dels autors predilectes dels nostres auditoris de plaça. La seva música infonia —i encara infon— ales a les cames dels balladors i també exhala —cosa que em sembla molt més important— veritables alenades de sentor poètica.

Actualment el nom del mestre Vicens "Xaxu" produeix un gran respecte, car ha assolit la categoria de patriarca de la sardana, immediatament després del sobirà Pep Ventura, en ordre jeràrquic i al costat de Vicenç Bou i el vell Serra. Les seves sardanes conserven l'espontaneïtat i la força expansiva, juntament amb el poder de penetració i l'atractiu xiroi de la línia melòdica.

Josep Vicens havia nascut a L'Escala el 15 de gener de l'any 1871, fent l'aprenentatge de l'ofici amb el mestre Rossend Mercader. Segons sembla, l'avi "Xaxu", fou un bon executant, molt destre en el domini de flabiol, tenora, fiscorn i contrabaix. D'estudis d'harmonia i composició no se n'hi conegueren pas. Tinc entès que havia format part d'algunes cobles de la nostra terra, entre elles la famosa "La Principal" de La Bisbal.

Diuen els experts que Josep Vicens havia estat mestre del gran solista de tenora Albert Martí, també fill de L'Escala. A alguna banda, en canvi, he vist desmentida

Fotografia de la cobla La Principal de L'Escala, a l'any 1910. Tots els components eren de L'Escala, a excepció dels que s'indiquen. Fila de darrera, drets, Ramon Tasis, Josep M.ª Vilà, Gil Lloveras (Peralada), Francesc Sala (fill), Francesc Sala (pare), Josep Vicens i Mornau (fill de l'Avi Xaxu, que assistirà al nostre Aplec per rebre l'homenatge que enguany dediquem al seu pare). Primera fila, assentats, "Dolfo" Tasis i Mornau, Enric Hereu, Josep Pallisera (Peralada), Josep Vicens i Juli "Xaxu" i el nen Cinto Hereu.

aquesta notícia. De totes maneres, no m'estranyaria gens que l'avi "Xaxu" orientés les activitats inicials d'Albert Martí, car a més d'ésser tots dos escalencs, compartien la dedicació a l'ofici de barber.

Arran dels músics escalencs, en conjunt, caldria escriure alguna cosa, sobretot si tenim en compte que a més de les figures diem-ne històriques de Josep Vicens i Albert Martí, de Pere Mercader i de Josep i Jaume Vilà, un dels nostres compositors actuals més representatius i tractadista eminent, el mestre Lluís Albert, va nèixer al si de la família escalenca que ens ha proporcionat una de les figures literàries més significatives: l'escriptora Caterina Albert i

Paradís, "Victor Català". (Per cert que, a fi i efecte de familiaritzar-se amb la vida de la cobla, penso que Lluís Albert formà part, de molt jove, de la cobla "La Principal" de L'Escala, de la que havia estat fundador Josep Vicens).

A mitjans del segle passat, a L'Escala crearen una cobla força anacrònica, que dirigia Rossend Mercader i s'anomenava "De Dalt". Quan el futur avi "Xaxu" disposà d'unes nocions elementals, fundà la seva pròpia cobla, denominada "De Baix", en contraposició a la que ja existia. Precisament l'oportuna intervenció del patrici Lluís Albert —avi patern del compositor— determinaria la unió de les dues formacions, per tal de donar origen a una nova cobla, una mica més consistent, que es denominaria "L'Aliança", de la qual fou nomenat director el mateix Josep Vicens. Anys a venir —a principis de segle— la denominació de "L'Aliança" fou substituïda per la de "La Principal" de L'Escala, més en consonància amb els imperatius del moment.

Molts anys després i radicat circumstancialment a Malgrat, Josep Vicens fundava la cobla "La Principal" de Calella i també la de Tordera. De totes maneres el vell "Xaxu" havia de retornar a L'Escala, —després d'una breu estada a Girona—, on viuria la darrera etapa de la seva llarga vida, aureolat per la fama llegendària de creador de les sardanes més violentes i arravatades que jamai s'hagin pogut escriure. Moria el 12 d'abril del 1956.

Músic bohemí, inestable i tumultuós, confeccionava les sardanes a corre-cuita, literalment arravatat per la seva forta inspiració. Sols així s'explica que un músic tan elemental arribés a produir aquella quantitat de melodies, plenes de fibra i sentiment, on de vegades també es barrejen —concessió inevitable— els melismes superficials i els tòpics de consuetud. En un aspecte global, l'obra de Josep Vicens forma un dels conglomerats sardanistes més importants que s'han creat fins avui, amb una indubtable transcendèn-

Portada del dibuixant Joan Pellicer i Montseny de l'antiga edició per a piano d'aquesta sardana, un dels primers èxits de l'avi Xaxu.

cia damunt l'àmbit popular, per mitjà del seus acords ferrenys i enyoradissos, concebuts sovint mentre l'autor

havia estat a calar les peces dins la mar, amb el gussi, o bé s'endormiscava a l'ombra d'un pi o d'una figuera. Escrivia les sardanes barroerament, a la taverna, amb un caliquenyo a la boca. I quan no disposava de piano, s'ajudava amb la guitarra.

Quin gran personatge per a ésser definitivament mitificat per Hemingway, aquell esperit solitari i esquerp, que estic segur hauria sapigut relacionar l'avi "Xaxu" amb Santiago, el vell pescador del Caribe, o amb el coronel Richard Cantwell!

Segons pròpia confessió, sembla que el mestre Vicens havia escrit més d'un miler de sardanes. Els especialistes, en canvi, sols parlen d'unes sis-centes, de les quals han esdevingut molt populars aquestes: "Camí de la masia", "La segadora", "Nostre casal", "La font vella", "La barre-

tina", "Carícies", "Nit de Sant Joan", "Bona Festa" (evocació de la festa major de L'Escala, escrita a Malgrat), "Les noies de la costa", "Arc de triomf", "La plaça del firal", "Els amics d'en Bou", "La roca del frare", "La roca del cargol". Aquestes dues darreres obres, datades a l'any 1945, clouen la seva etapa creadora, la qual s'havia encetat l'any 1883 o 84 amb la sardana "La filosa". El seu èxit inicial es produí amb la sardana "Aires de muntanya", consagrant-se definitivament com un dels nostres autors més populars amb "El cant del pastoret". Vicens també havia compost música religiosa, de concert, ballables, peces corals i una obra escènica, "Muset i Bernadeta" sobre text de Josep Maria Folch i Torres.

La bibliografia existent entorn d'aquest músic és molt reduïda, emperò profitosa. Josep Pla ha escrit mots de definitiva consistència en el seu llibre "Llagosta i pollastre": "Bou fou el precursor; Vicens, la plenitud assolida. Aquest vell músic, pobre i derrotat, gran persona i generós amic, naufragat en els sorrals del golf de Roses, amb les seves melenes de color de cendra, el seu vestit funerari i la seva pol·lidesa cadavèrica, ha escrit les sardanes més violentes, més ferotges, més eficients (per a ballar), de més èxit, que avui s'interpreten".

El senyor Pla i Cargol, de Girona, en algun dels seus llibres dedicats a la província, ha donat a conèixer alguna notícia relativa a les activitats de Josep Vicens.

Igualment han parlat de l'avi "Xaxu" el seu compatriota Lluís Albert a través de la revista "Destino" i Isidre Molas en el llibre "La Sardana", presentat per l'Editorial Bruguera. (En la preparació del qual també intervingué Lluís Albert). Un altre estudi força valuós el trobem a la coberta del disc que l'Antologia de la Sardana dedicà al músic de L'Escala (Vergara 55.0.038 C), tot i que l'execució de les obres gravades —"La font vella", "Nit de Sant Joan", "Carícies", "Bona festa"— sembla superable en molts aspectes.

L'Alcalde de L'Escala, Valeri Ballester i el compositor Lluís Albert en l'acte de descobrir la placa que dona el nom de l'Avi Xaxu a un dels carrers de la seva vila nadiua (maig de 1968).

I ja que comentem les gravacions en disc —detall importantíssim per a la divulgació de l'obra d'un músic— caldrà recordar que la sardana editada per gairebé totes les cases és "Bona festa". Una gravació molt positiva de la sardana "Carícies" es deu a la cobla "La Selvatana" (Regal), dirigida pel mestre Albertí, amb el seu primer tenora Josep Mir. Igualment cal tenir en compte la versió de "Nostre casal" deguda a la cobla "La Principal" de La Bisbal i editada per la casa "Discophon", on intervien el tenora Ricard Viladesau, el tible Angel Pont, el fiscorn Josep Puig i altres instrumentistes de gran relleu, tots plegats dirigits pel mestre Conrad Saló.

— — —

L'avinentesa d'aquest nou Aplec de l'Empordà probablement contribueixi a una oportuna revalorització de l'obra

de l'avi "Xaxu", car les joves promocions sardanistes estaven una mica dejunes pel que fa al relleu d'aquest artista.

A cavall del seu nom s'estructura tota una immensa panoràmica: sorrals deserts i roquissers pelats; la lluna vista entremig de les branques dels arbres; ones enjogassades; runes foses amb ambre, testimoni i ofrena del pas de grecs i romans; plats de peix amb suc i baf de tavernes; pols pels camins i els rials; teranyines als racons de les estances; baf de suor; sentor d'all i pebre... Entremig, la figura rebel i entramuntanada de l'avi "Xaxu", sobirà indiscutible d'aquell reialme pintoresc els límits del qual arriben del Ter fins a la Muga. El ressò de la seva música s'expandeix per tot l'àmbit dels Països Catalans, amb l'accent mirífic de la sacra terra empordanesa.

Ara el mestre dorm al cementiri mariner de L'Escala, potser el més bell de tots. Les seves sardanes, mentrestant, estableixen una fita en l'eternitat.

E. MOLERO i PUJOS

Premi "Pau Casals" (Caracas-1967
i Universitat de Tübingen-1970)

Recordant el Mestre

El nostre Avi Xaxu

*El pensament volem tostemps vers tu,
compositor que fóres de sardanes
i de cançons que recordem, llunyanes,
quan la tenora tendrament les duu,
i a l'evocar-ne el repertori, extens
com enfilall de dolces melodies,
sentim regust del goig que ens infonies
ple d'amabilitat, Mestre Vicens.*

*Amb simpatia i franc, fóres espill
d'un cor magnànim, bondadós i recte,
d'inspiració fecunda, d'intel·lecte
clarivident i tractament senzill...*

*Vingut al nostre poble, vora mar
vares compondre-hi musicals tonades.
L'oreig als pins i remoreig d'onades
que bells cantàbils duen a l'atzar,*

*tu els hi copsaves perspicaç, atent
i en destriaves la millor collita.
Si "Bona festa" la il·lusió ens suscita.
altres, boniques, n'han copsat l'accent...*

*Tot Catalunya hi gosa amb l'enfilall!
Nostre Malgrat punteja amb gran fallera
sentint que el flam d'amor més reverbera
pel teu esforç sublim i immens treball,
i vol que el poble vibri i que el jovent
servant el teu record de goig s'amari
enguany, commemorant el centenari
de ta naixença, músic excel·lent.*

*Rep nostre clam, espill dels sentiments
dels qui t'hem estimat i t'hem dit: Avi!
Són tendres mots que van del cor al llavi
plens de sinceritats, Mestre Vicens!*

LLUIS GARRIGA i VIADE

(Del programa de Malgrat dedicat al "Xaxu"
en commemoració del seu centenari. Desembre de 1970).

ELEGANCIA

COMODITAT

MES ASSORTIT

TOTS ELS PREUS A

Calçats

Royalty

Rambla, 3

FIGUERES

L'Avi Xaxu

En Josep Vicens, que va néixer a L'Escala el dia 17 de gener de 1869, —el mateix anys que l'escriptora escalenca Victor Català—, ha estat sens dubte el més autèntic i genuí representant dels humils trovadors musicals de la sardana.

Els seus únics mestres foren en “Rossendo cadiraire” —pare de l'altre compositor local Pere Mercader, mort recentment a Caça de La Salva— i el cèlebre Antoni Agramont, de Castelló d'Empúries qui li donà unes poques lliçons, però, la seva intuïció i exuberant inspiració li permeteren arribar on no han arribat molts compositors erudits, passant de cinc-cents les sardanes que escrigué, a més d'obres corals, si bé bona part d'aquesta producció pot donar-se per perduda.

Les seves ingènues i frescoies sardanes, lliures de tota influència exòtica, són el fruit d'un temperament artístic, bon xic bohemi, que havia mantingut un íntim contacte amb la naturalesa. Per això ens porten flaire boscatana i regust de salobre. Són melodies dictades pel lliscar de l'aigua que s'escolava sota els seus peus tot anant a pescar carpes als marges del rec, o pel xiuxiueig del vent entre la userda quan reclamava les guatlls amb el botet, o pel mateix remoreig de les onades que ara bressen el seu somni etern prop del blanc cementiri d la nostra vila.

Tot escrivint aquestes ratlles em venen a la memòria les tendres tonades de la seva formosíssima sardana “Esclat d'amor”, que, quan jo era jove la cobla de L'Escala tocava sovint i que potser per això em sembla la més bonica de totes les seves sardanes...

Els seus cants estan amarats de sabor local, tal com reflexen fidelment els eloqüents títols de moltes de les

seves sardanes: “La roca del Cargol”, “Muntanyes de Montgó”, “La roca del Frare”, “Records dels Tres Pins”, etc. Es la mateixa veu del poble la que hi canta i per això arriben al cor del poble.

Un músic escalenc ja mort, antic company de cobla del “Xaxu”, comparant les seves sardanes amb les d’altres autors de categoria, deia amb gràfica expressió que eren “vi petit”, el vi lleuger i imprescindible de cada àpat. Jo afegiria que, són “vi petit”, però “de la vinya de casa”, sense matràfegues...

Els inspirats diàlegs instrumentals tan característic del “Xaxu”, —fiscorn i tenora o tenora i tible—, brollen amb espontània naturalitat de la cobla i són d’una emotivitat encisadora: “L’Arc de Triomf”, “Carícies”, “La filla del bosc”...

Les sardanes del “Xaxu”, són quelcom tan consubstancial a L’Escala com “el pa amb tomata amb anxoves”. Les cobles que venen ho saben i tenen bona cura d’incloure en llurs audicions alguna de les seves populars sardanes. A les primeres notes s’eixamplen els rostres i s’alça entre el públic un murmuri general: “és del Xaxu”!

A l’entorn de la figura de l’Avi Xaxu s’han teixit simpàtiques anècdotes. L’amic Joan Lassús, de la disolta cobla La Principal de L’Escala, m’ha contat per exemple que el nostre homenatjat tocava amb una tenora en la que hi mancava la clau corresponent a una nota greu i que per fer-la tapava el forat amb la punta de la bota...

Els meus records personals d’en Josep Vicens pertanyen a la darrera etapa de la seva vida, quan retornà a L’Escala després d’haver residit a Malgrat i a Girona. El recordo com un vellet de figura remigrada, vestit invariablement de negre, amb la seva llarga cabellera blanca, a tall d’artista. Feia temps que ja no sortia gaire. Molt de tant en tant, abstret i solitari, com una visió un xic fantasmal, es deixava veure pels carrers de la vila per arribar-se tot passejant a

les vores de mar, les mans agafades per darrera la cintura, la pipa de ganxo penjada dels llavis i els ulls perduts en l'horitzó... Era ja com una figura semi-llegendària de la història de la sardana, potser un dels últims supervivents d'aquells músics de cobla que en la seva joventut havien tocat el contrapàs i fins i tot havia compost encara alguna sardana curta...

L'estiu del 1955 vaig parlar amb ell per darrera vegada. Sabent que havia malaltejat, em vaig interessar pel seu estat de salut i em respongué amb una darrera espurna d'aquella ironia que en altres temps havia estat en ell tan proverbial:

—“De moment hem posat oli a la llàntia fins a finals d'estiu, però aquest hivern em sembla que me n'aniré a fer un viatge del que no en tornaré...”

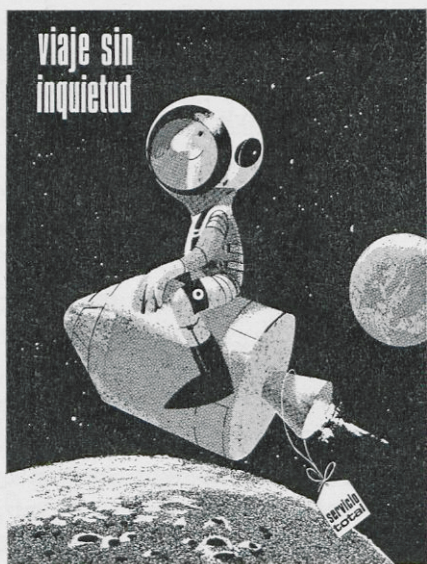
La seva fatal profecia es va complir. Però el que en aquell moment ell no podia sospitar és que, al cap d'uns anys, a poques passes d'on estàvem hi hauria una làpida que donaria el seu nom a un dels carrers de la nostra vila...

El dia dinou d'abril de l'any següent era enterrat al cementiri de L'Escala, mentre el nostre compatrici, el poeta J. Sureda Paradís, —qui morí al cap de poc—, llegia amb veu tallada per l'emoció, davant de les despulles d'en Josep Vicens, el seu comiat al vell mestre i amic:

*“Adéu cantora cigala que has viscut només per l'art:
nostre orgull i nostra... Adéu Xaru de L'Escala
contrapunt d'eternitat...!”*

LLUIS ALBERT

L'Escala, abril de 1971

Activado por el Banco de España con el nº 1292

con cheques de viajero del
BANCO DE BILBAO

Sucursals a l'Empordà

Figueres: Carrer Monturiol, n.º 7

Llançà: Carrer Rafael Estela, n.º 6

Oficina de canvi

La Jonquera: Carretera Nacional 11, km. 782

Pàtria

Poesia de l'any 1895 de Jaume Forn,
apotecari de L'Escala, musicada per
Josep Vicens, com a peça per a cor
d'homes a tres veus.

*Baix l'ombra centenaria d'una alsina
Y al poderós impuls d'un baf de gloria,
Obert arreu lo llibre de la Historia
Y per música 'l mar, que inquiet rondina,*

*Estesa al vent y flameijant com boija
La bandera ab las barras catalanas,
Bullint la sang, al cor gestas galanas,
Y airosa al cap la barretina roija,*

*Un aplech de jovent, á qui entrellassa
Y uneix tant sos l'amor á Catalunya,
Ab febrosenca ma lo ferro empunya,
Cap alt y front seré, ¡bé es nostra rassa!*

*Y ab veu que ab son burgit aixorda 'l tró,
Llénsan eix cant fent trontollá la terra,
Cant que arriba bé'n prest com crit de guerra,
Fins Montserrat, Montseny y Canigó.*

*Som d'aquells que frech á frech
Anárem ab espetch
Ab l'alarb á capgirells;
¿Qui atura nostra embestida?
Sant Jordi, la Patria 'ns crida,
Desperta ferro y á n'ells.*

*Som d'aquells que res tement
Arribarem fins á Orient,
Deixant dona, fills y llars,
Y allí imposarem als Reys
Nostra parla y nostras lleys;
Som los braus Almogavárs.*

*Som d'aquells que lleons braus
Ans que viurer sent esclaus
Preferírem lo mori,
Quant de la Patria 'ls sagrats
Furs y drets, foren cremats
Per la ma del vil butxi.*

*Som d'aquells que allá en lo Bruch
Ab fals, dalla ó mall feixuch,
Al francés férem enrera;
Som d'aquells que defensaren
Girona, y allí esquinssarem
En mil trossos sa bandera.*

*Som d'aquells qu'en lo Marroch,
Entremitj de ferro y foch
Qu'enmicola y esbossina,
Cubrírem de gloria y flors
Y coronárem de llors
La vermella barretina.*

*Som d'aquells que per lluitá
Y l aterra defensá
May tenim las mans plegadas,
¿Catalá, ni un arma tens?
¿Donchs que fás d'unglas y dents?
Au, minyons, á mossegadas.*

*Y en fi, si alguna vegada
A la Patria endogalada
Nosrtra sang falta l'hi fá,
ya ho sap, un pich de campana
Y amunt, la gent catalana
será lliure ó morirá.*

*Aixeca donchs la testa, oh amada patria nostra
Reviu y viu com ans,
La vida es poca cosa per darte com á mostra,
De que no som fills borts, som catalans.*

*¡Aurora benehida!
Ja la campana 'ns crida
Companys ¿que fem?*

Aném.

JAUME FORN

Mars de 1895

NOTA.— Per no alterar la mètrica ni l'estil en què fou escrita aquesta poesia, l'hem conservat, exactament, com ens fou lliurada.

PRESTANT SERVEI A **ROSES**
i AL FABULOS TURISME
QUE LA VISITA...

Clínica Rosas

...AMB LES SEVES MODERNES
i COMPLERTES INSTAL·LACIONS

Dr. Fleming, 7

Tel. 25 60 50 *

El que diria a unes pedres

Pedres que, més o menys escalonades geomètricament, són pedres bàsiques d'unes belles, nobles i intel·ligents escultures, deixeu que us parli d'una manera ben senzilla, però ben sentida, per a fer-vos una i mil lloances!

Que per molts anys pugueu enorgullir-vos d'hostatjar, al damunt vostre, el bust d'un home, d'un músic —compositor i intèrpret— que ens llegà les més belles i inspirades melodies per a cantar les nostres contrades, sempre curulles d'amor i sadollades tothora de les més sanes il·lusions que enaltiren i ens feren estimar, més i més, aquesta terra que ens veié néixer.

Pedres senzilles com tot el que és del nostre Empordà, que marquen l'empremta, que tant lloà el poeta, el gran poeta, de terra de llum, d'amor i llibertat, terra de la germanor, per dir-ho en una sola paraula.

Pedres de Figueres que el seu nom ja ho diuen tot, puix que esteu amarades de tot allò que ella representa: constància i fortitud a uns ideals!

Feu que al llarg dels anys mantingueu aquest esperit que sigui la base inestroncable de les millors remembrances.

I això, que ara diem en uns moments que estem a punt d'inaugurar el monument que perpetui la memòria d'aquell home que amb la seva humilitat i esforç deixondí tot un poble, ho dèiem fa uns quaranta-tres anys amb la mateixa fe, amb el més enlairat dels entusiasmes.

Dissortadament, al llarg de tants anys, han passat moltes coses que ajudaren bon tros —massa!— a la minva del nostre esforç, a l'anorreament, gairebé, de la nostra gran il·lusió.

Dèiem allavors: El Foment de la Sardana de Figueres estima i vol esforçar-se a fer estimar la nostra dansa, honorant a tots els que l'enalteixen i vivifiquen i, en primer terme, venerant la memòria d'En Pep Ventura, d'aquell home pur i modest que copsà amb la seva tenora —tenora d'encantament— l'íntim esperit de la nostra terra, servant

de l'oblit les melodies puríssimes de les nostres cançons. cançons populars que, com deia Anatole France, "són com febles perpetuïnes que volen, de llavi a llavi, a través de les edats. Els llavis, un jorn descolorits, callen els uns després dels altres, i la cançó vola eternament".

Un monument a Pep Ventura, a En Pep de la Tenora, com se'l conegué en el seu temps. Sí, En Pep de la Tenora, el qual amb la seva tenora màgica desvetllà tot un poble, totes les nostres contrades que tingueren la gran sort de sentir-lo interpretar, bellament i sentida, qualsevulla de les seves inspiradíssimes melodies que eren la plasmació del seu viure, de les seves penes i dels seus amors.

Què hi vol dir que no hagués nascut, precisament, a la nostra ciutat, si ací s'hi desvetllà la seva estimació, si ací tot li era seu, és a dir tot el que l'envoltava: paisatge, costums, cançons i amors?

Què hi vol dir, si ell vivia per tot això?

Breu: dir Pep Ventura, és dir Figueres; dir Figueres és dir Pep Ventura. Dos noms que ho han dit tot i s'han fos en un.

Figueres li plasmà la seva ànima i, sense pensar-s'ho, en féu un geni. Fou la nostra terra la que creà l'artista, puix que no va ésser sortada de veure la seva naixença.

Aquest Empordà tan nostre, curull de franquesa, bell i noble, aquest Empordà on no ens plauen les hipocresies ni falsies de cap mena, que sempre va amb el cor a la mà, que vol dir: amb tota germanor, abrandat d'esperit de llibertat, havia d'oferir el seu cant de joia, pletòric de vida i entusiasme, ennoblit per un home, un geni: Pep Ventura!

Pedres que sostindreu les belles i digníssimes escultures del bust d'En Pep i també de la bella i magnífica sardana —símbol sempre d'amor i germanor— sentiú-se'n del tot enorgullides i, també, tothora agràides i, certament ben joïoses, d'aquells que amb llurs donatius amb llurs treballs i esforços varen fer possible aquesta gran obra!

JACINT BOSCH

Homenatge a Pep Ventura

i al poeta Jaume Maurici que des de
fa molts anys, ha treballat en silenci,
perquè el monument a Pep Ventura
passi del somni a la realitat.

*Si la sardana perdura,
si encara la pots ballar,
si la sents geni i figura
del poble de l'Empordà.*

*Si saps que ha escalat l'altura
prenent volada en el pla,
ho devem a en Pep Ventura
que la va transfigurar.*

*El sentim viure a tothora
al vell Pep de la Tenora
que per ell no hi ha ponent.*

*Tot Catalunya demana
que l'avi de la sardana
aquí tingui el monument.*

MONTSERRAT VAYREDA i TRULLOL

Abril 1971

Gestoría *Marín.*

SEGUROS

PASAPORTES

MATRICULACION Y TRASPASO
VEHICULOS

TRAMITACION DE GESTIONES
EN OFICINAS DEL ESTADO

C/. Lasauca, 6

Teléfono 24 12 21

F I G U E R A S

Un home per un Monument

(Admirant l'esforç constant
i eficaç d'En Jaume Maurici)

El Monument a la sardana o a l'avi Pep, encara que no sigui ni acabat ni inaugurat a hores d'ara, és ja, gràcies a Déu, un fet. Aviat, segons la informació que tenim, el veurem acomplint la seva funció, a la plaça de la Victòria. Es de justícia recalcar que la realització d'aquest Monument que l'Empordà, els amants de la sardana en general —i concretament Figueres, ciutat mare de la sardana— ha estat possible mercès a l'esforç il·lusionat i constant d'un equip d' enamorats sincers de la nostra dansa, encapçalat per aquest home, jove d'esperit ja que no d'anys, anomenat Jaume Maurici. El nostre Poeta Empordanès (les majúscules volen indicar una capitania indiscutible en el camp de les nostres lletres) ha posat en evidència, una vegada més, quina és la seva sensibilitat i quina és la seva fe en si mateix i en els empordanesos.

Totes les temptatives anteriors dirigides a l'erecció d'un Monument a la sardana o a l'avi Pep (que per una estranya coincidència afectiva i efectiva es compenetren fins a complementar-se) s'havien quedat desmaiades a mig camí. Per quin motiu? No ho sabem; però possiblement podem dir que faltava l'home: l'abanderat. Faltava l'home que emprengués la tasca, sentint-la de debó, mantenint-se ferm en la seva il·lusió, malgrat els entrebancs —intencionats o no— que sempre es troben quan es vol fer alguna cosa positiva, i amb prou capacitat per a crear un grup de treball i contagiar-li la seva fe —que potser és el símbol de la fe empordanesa— a fi de portar a felicitat el projecte.

L'obra del Monument a l'avi Pep (només nosaltres el podem anomenar amb aquest aire tan absolutament familiar) o a la sardana, ha estat l'obra de tots aquells que han fet la seva aportació fins arribar a la suma de molts milers de pessetes. Ara bé, jo m'atreveria a dir que no ha estat

una obra-resultat d'un èxit econòmic, sinó l'obra-resultat d'un entusiasme col·lectiu que en Jaume Maurici ha sabut comunicar. Ell s'ha donat i ho ha fet sense reserves; s'ha donat de la manera com es saben donar els Poetes que ocupen un lloc capdavanter perquè la seva sensibilitat és singular. I, no cal dubtar-ne, la generositat, encara que sigui de sentiments, troba sempre la resposta justa. En Jaume Maurici, al nostre entendre, a l'emprendre l'obra del Monument ha jugat fort i ha guanyat la partida.

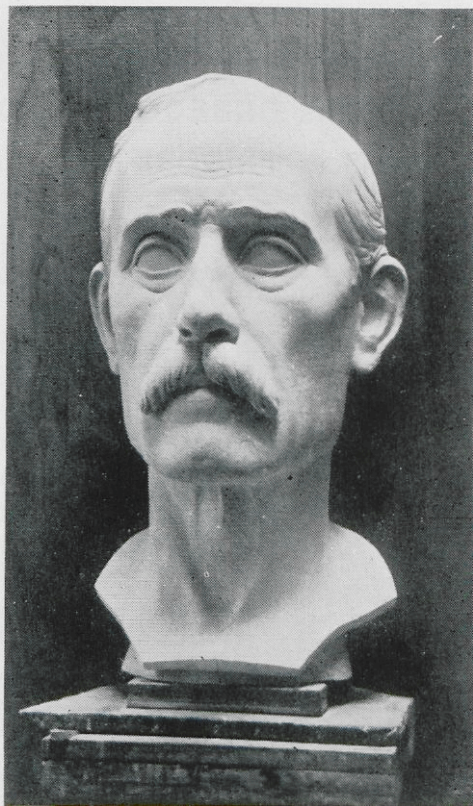
No cal dir que ens sentim joiosos i que volem demostrar la nostra alegria, palesant a en Jaume Maurici el nostre agraïment. Ho considerem de justícia, encara que ens exposem a ferir la modèstia d'aquest home que fa els possibles per a passar desapercbut, sense aconseguir-ho. I és que les personalitats, quan són autèntiques com ho és la del nostre Poeta Empordanès, no poden passar mai desapercbudes. Són com un foc i com ell produeixen calor i claror. Allà on s'acosten, ho il·luminen; allò que toquen, ho converteixen en flama.

Jo he tingut ocasió de parlar moltes vegades amb en Jaume Maurici. (Menys de les que hauria volgut, naturalment). Sempre he sortit alligonat de la seva conversa i sempre he quedat impressionat de la seva presència. Si em pregunteu què és el que més admiro d'en Jaume Maurici, no us sabria respondre. Potser, analitzant-me bé, arribaria a dir que és el seu amor a l'Empordà i concretament a Figueres. En Jaume Maurici és un home que estima i, avui, aquesta virtut escasseja tant que té un valor que no té preu. Estimar, en el llenguatge sense paraules d'en Jaume Maurici, vol dir donar-se desinteressadament, exposant-se a totes les conseqüències —bones i dolentes; més dolentes que bones— que es deriven de l'estimar sense esperar recompenses humanes o materials. En Jaume Maurici perquè sap què és estimar, ha tingut moltes vegades l'experiència del sofriment.

I en això hi trobaríem, sens dubte, la causa del seu èxit o de la seva il·lusió sempre meravellosament jove.

MANUEL PONT i BOSCH

“En Pep Ventura és el creador i plasmodor del to i de la fesomia sentimentals de la sardana, o sia d'aquell element, d'aquell matis ideal típic que fa que la sardana sigui sardana i que no sigui altra cosa més que sardana i que tothom la distingeixi immediatament com a tal, de la mateixa manera que es distingeix una persona d'una altra. Aquesta és la veritable creació d'en Pep Ventura; no una orquestració més o menys ben feta o una harmonització més o

menys rica que, més de quatre vegades, més que harmonització és deformació del veritable esperit sardanistic.

Millor hauria estat, cent vegades millor, que en Pep Ventura hagués conegut fonament l'art de la música, més allò que ell creà (que no s'apren amb regles més o menys estantisses) creació instintiva que és a l'hora forma, i fesomia, ànima, definició i pura essència de l'agre de la terra, això, no sols no ho ha esborrat ningú, sinó, que més o menys, ho ha reproduït tothom, uns cops adonant-se'n, altres sense adonar-se'n i emprant unes o altres formes, segons la naturalesa i el talent de cadascú. I encara afegiré que, bona sort n'hem tingut uns i altres...”

AMADEU VIVES

Exclusiva aparells **WESTINGHOUSE**
Distribuïdors **ORBEGOZO - HOMANN**
Distribuïdors **FRIGORIFICOS FAGOR**

AGENCIA 212

Mallol Hnas.

S. L.

DESPATX

Rambla Sara Jordà, 1 - C/. Monturiol, 2

Telèfon 242544

FIGUERES

La Rambla de Figueres

“Com una cadena de records”

*Es la Rambla de Figueres
cor i centre de ciutat,
on, de bones a primeres,
hom reconeix magestat.*

*Magestat que és tot senyoriu,
que és rialla i és esguard,
que tot ho calla, tot ho diu,
des del matí al captard.*

*Diu bé dels seus raigs de sol,
que donen vivesa i llum.
Diu la seva gràcia, com vol
d'ocells escampats com fum.*

*Sempre és lloc de reunió
d'infants, dels joves i els vells
que a ella, amb devoció,
hi acudeixen a parells.*

*Ací es sap d'avinenteses,
de bons records que no fallen.
De gents, d'amics o princeses
que fa molt de temps es callen.*

*De primers esguards, inicis
que foren, d'amors recordats.
Portaren neguits, desficiis,
de joves enamorats.*

*Gent que bo i esplaïant-se,
per la Rambla deambulava.
Amunt i avall no es cansa,
mica en mica, s'estimava.*

*Lloc de reunió i d'esplai
que passa de vells a joves,
i que no es pot acabar mai.
De noblesa i seny a coves!*

*Nois, noies; enllaç de mans:
dansen ardits la Sardana.
Junts, uns i altres, tots germans,
de la ciutat i la plana.*

*A la bella i ampla via,
màxima artèria de ciutat,
un monument li calia
a l'inventor oblidat.*

*I es palesà la memòria
a Narcís Monturiol.
I fou sens gens de cridòria,
que eixí a la Rambla nou sol.*

*Presideix amb sa figura
el bon ritme ciutadà.
Tothom sap de l'escultura
del qui son poble enlairà.*

*La Rambla és de Figueres
salonet senzill, sens orgull.
Ens mostra les coses veres:
res de falsies ni embull.*

*Et volem així, tal com ets,
que ens servis vius els records;
coses passades que són fets
i ens porten les millors sorts.*

*Es la Rambla de Figueres,
tot rialla i tot esguard,
on, de bones a primeres,
ja en descobriu la beutat.*

*Vint-i-quatre arbres fornits
fan de guaites permanents.
A ple dia, com de nits,
són bons companys de les gents.*

*Companyia d'aquests grossos,
n'hi fan dos de molt petits,
Per l'esquifit dels seus cossos,
vera mostra d'absorbits.*

*Gegants, palmes, processons,
a la Rambla si n'hi hem vist!
Joia, tristors i il·lusions
que han fet o desfet neguits.*

*A la Rambla de Figueres,
tot s'hi diu i res es calla.
De jorn a hores darreres,
s'hi discuteix i s'hi balla.*

*Si d'infants n'hem fet la crida,
agraïm aquesta sort.
Doneu-nos, bon Déu, la mida
d'esguardar-la fins la mort!*

JACINT BOSCH

Muebles Mas

Avinguda José Antonio, 23
Sant Antoni, 2
Castelló, 12

Telèfon 24 15 19
FIGUERES

Artur Rimbau celebra les Noces d'Or com a compositor

UN DISC DE LLARGA DURADA, AMB "FIGUERES, MARE DE LA SARDANA", "BRAÇOS EN CREU" i DOTZE PECES MES SEVES, HA ESTAT GRAVAT PER LA COBLA "MONTGRINS".

El nom d'Artur Rimbau i Clos és molt conegut dintre l'ambient sardanistic. I és que en Rimbau, a més d'ésser un extraordinari compositor, sempre li ha agradat força fer "soroll". El seu gran amor a la "dansa més bella", un amor pur i noble, autèntic, dit d'un mot (no tothom, malauradament, per molt que presumeixi gaudeix de tan bella virtut), l'ha portat per aquest camí. En tot moment, el mestre Rimbau ha defensat "amb les dents", com diriem correntment, tot allò que ell considera que és just. Es un home que, sense "embuts" de cap mena, canta les veritats. I és d'aquells que no està per "orgues". Al pa, pa; i al vi, vi. Tot clar i català. A les pàgines de l'obra "La Sardana", concretament a les del volum II titulat "El fet musical", obra dels Mainar, Albert, Casanovas, Molas i Moreno, trobem escrites aquestes paraules sobre Artur Rimbau: "Es un conservador entusiasta i amic de la controvèrsia. Quan s'engresca, la vehemència el fa tartamudejar i la seva veu pren tons olímpics..." Una definició bastant encertada. Perquè el mestre Rimbau, que té cara, diuen, de pescador empordanès, quan parla, per exemple, del sardanisme, fa goig de sentir-lo. Coneix fil per randa tot l'"entreball" d'aquest món un xic complicadot de la sardana. I amb la tan característica sinceritat del bon empordanès, es pot dir ben bé allò de què "es deixa anar com el canó de Ripoll..." Volem dir amb això que no se'n calla cap...

Artur Rimbau nasqué a Sant Feliu de Guíxols; però molt aviat es traslladà amb la seva família a Agullana. I fou en aquest petit i pintoresc poble de l'Alt Empordà, on s'inicià com a músic de cobla i on es despertà la seva vocació. Els germans Capdevila, de Tortellà, que també s'instal·laren a Agullana, organitzaren allí la cobla "Joventut Agullanense". L'Artur, tot i essent un marrec, hi va entrar de fiscorn i, amb certa facilitat, arribà en poc temps a aprendre el maneig de tots els instruments sardanístics. L'any 1916, quan ell en tenia 18, i degut a la crisi de la indústria del suro motivada per la Guerra Europea, els Rimbau marxaren a Barcelona. I va ésser a la Ciutat dels Comtes, al Cap i Casal de Catalunya, on el mestre, l'any 1921, va estrenar la seva primera sardana, "L'aplec de joventut", que va assolir un èxit d'allò més extraordinari. Artur Rimbau, que sempre s'ha considerat un autèntic autodidacte, va començar d'aquesta manera la seva brillant carrera de compositor. En total, en porta escrites, de sardanes, cap a dues-centes. I de la seva obra hom ha dit que "amb la facilitat de concepció melòdica i el gran coneixement de la matèria sonora de la cobla, Rimbau coincideix amb el gust del poble". Per altra banda, segons "El fet musical", Artur Rimbau i Clos es troba artísticament entre "Xaxu" (el compositor que avui, per cert, homenatja "L'aplec de l'Empordà") i Bou, autors que admira i venera. "No és que sigui enemic de la tècnica —afegeix l'esmentat llibre—; però no l'accepta quan creu que perjudica la frescor de l'obra popular..."

Artur Rimbau, com hem dit abans, va estrenar la seva primera sardana el 1921. Enguany, doncs, aquest prestigiós i il·lustre mestre guixolenc i empordanès (Sant Feliu pertany també a l'Empordà), celebra les seves "Noces d'Or" com a compositor. I aquest feliç esdeveniment no podia pas passar desapercebut. Per això, la casa "Columbia" acaba de gravar un disc de llarga durada —el somni de tot autor, músic, cantant, etc.— per la cobla "Montgrins", que conté catorze de les més meravelloses peces sardanístiques d'Artur Rim-

bau, com “Noies palamosines”, “Vilanova i La Geltrú”, “Agullana”, “La Font de Santa Magdalena”... i, naturalment, “Braços en creu” (inspirada en el famós poema de Fages de Climent: “L’Oració al Crist de la Tramuntana”) i “Figueres, mare de la sardana”, que tant d’èxit assolí el dia de la seva estrena l’any passat, durant la celebració del darrer “Aplec” figuerenc. Estem segurs que, quan aquest “L. P.” surti al mercat, que serà molt aviat, els sardanistes l’adquiriran amb veritable avidesa...

Artur Rimbaud, tantíssimes vegades homenatjat (a Barcelona, S’Agaró, Ceret, Sant Feliu de Guíxols, on estrenà sis sardanes l’any 1948, etc.), ara en mereix un, d’homenatge gran, dels figuerencs. Llàstima que no s’hi hagués pensat per a aquest any... Però és de suposar que el vinent no passarà pas per alt. Els nostres amics del “Foment de la Sardana Pep Ventura”, a hores d’ara, n’estem convençuts, ja n’hauran pres bona nota...

Felicitem molt cordialment el mestre Artur Rimbaud i Clos, amb motiu de les seves “Noces d’Or” com a compositor sardanístic. I li desitgem que, per moltíssims anys, segueixi com ara al “peu del canó”. La sardana té necessitat, sens dubte, d’homes com ell. D’autèntics enamorats de la dansa més bella de totes les danses, que es fan i es desfan...

EMILI CASADEMONT i COMAS

CAFETERIA

SNACK-BAR

Astoria

RAMBLA, 15

TEL. 24 22 20

FIGUERES

Benet Ventura i Llandrich

Pep Ventura es casà amb una filla del botiguer figuerenc Joan Llandrich, també Cap de la Cobla Figueres. Ella, de nom Maria, tenia vint-i-tres anys. Ell, vint-i-un. Després de molts anys de casats, foren pares. El fill Benet, nasqué el 1858.

Quan tenia cinc anys, morí la seva mare, però molt aviat tingué marastra. Pep Ventura es casà per segona vegada, el 17 de novembre de 1864, amb Margarida Ripoll. D'aquest segon matrimoni no hi hagué fills. Mort en Pep, l'esposa visqué amb el fillastre, la qual el cuidà com una bona mare, potser una mica massa complaent, donant lloc, que de jove, Benet portés una conducta quelcom irregular, en sentit bohemí.

Com atenuants, cal dir que morí turberculós, com el seu pare i el seu avi. Potser a vegades la beguda fou un lenitiu pel seu dolor o un reactiu per a reforçar els seus pulmons, per a poder tocar millor la flauta i el flabiol, dos instruments que executava, a més del tamborí i el piano.

He esmentat aquests defectes per necessitat, per a contribuir a explicar certes actituds dels companys de Pep Ventura a la Cobla Figueres, tractats per Pere Coromines amb una duresa apassionada.

El motiu d'esclatar entre ells la dissidència fou l'intent de Pep Ventura, director de la cobla, de que entrés a formar part de la mateixa el seu fill Benet. Un dels músics havia d'anar a fer el servei militar, i en Pep proposà, per ocupar mentrestant el seu lloc, a Benet Ventura, per creure'l apte per a fer-ho, a més de l'ajuda econòmica familiar que tal cosa suposava.

Pere Codina i Dominguet Terrerol, que ja tenien llurs fills a la cobla, s'hi varen oposar resoltament, afirmant que el noi Ventura era massa jove, i que d'altres suplents de la cobla sabien més de solfa que Benet.

Aquest, aleshores, havia de tenir 16 o 17 anys. Veritablement era força jove, si bé ja podia saber bastant de

solfeig, tenint en compte que estudià el batxillerat a l'Institut de Figueres, on el seu pare donava lliçons de solfeig i de flauta, així com el professor Salleras cursos de piano, instrument que sabem va tocar Benet Ventura, pel fet d'haver harmonitzat, per a piano, 26 sardanes del seu pare.

L'oposició a admetre a Benet Ventura a la cobla, tant o més que per les raons dites, sembla que fou per la conducta irregular d'aquest.

Pep Ventura, per no suportar la repulsa del seu fill, abandona la Cobla Figueres i se'n va anar a la cobla-orquestra de la Erato, la qual, des d'aleshores, fou coneguda per la "d'en Pep", la que anys després va dirigir també el seu fill Benet, amb el nom de "Antiga Pep".

En una fotografia del cor Erato, feta d'any 1885, figura en lloc destacat com a director del cor, Benet Ventura. Dos anys més tard, la Junta Directiva d'aquella societat acordà acceptar la proposta feta per Benet Ventura, de tocar, ell i els seus companys d'orquestra, per la quantitat de tres pessetes, en tots els balls dits "de Societat", sempre que se'n facin, com a mínim, dotze durant l'any.

En un concert-ball que tingué lloc a la Erato, el 5 de maig de 1890, a la nit, es va estrenar la sardana coral, veus d'home, "La Sardana", lletra d'Albert de Quintana, i música de Benet Ventura.

D'aquest darrer, també es tocaren els balls "Quasimodo", vals; "(Mascarita", americana; "El disfraz", xotis; "El crepúsculo", xotis; "La cabalgata", pas-doble; i "Los enmascarados", rigodon).

En el ball celebrat el 23 de juny següent, la nit de Sant Joan, es tocaren, entre d'altres, els balls de Benet Ventura titolats: "Caterina", americana corejada; "Los Dominós", rigodon; "Marcela", pas-doble; i "El Arlequin", vals-jota.

Dalmau Presas, el 5 d'agost d'aquell any, hagué d'anar a La Selva a recollir a Benet Ventura, per haver-se desmaiad, executant "Per tu ploro".

Va tocar per darrera vegada, deu dies després, per la festa major de Darnius. Morí el dia 13 del següent mes, molt jove, a l'edat de 32 anys.

Benet Ventura, d'estat solter i sense família, va viure els darrers anys de la seva vida al domicili de Dalmau

Presas, amb la seva companyia, on va morir, havent-li abans encarregat que pagués els seus deutes, fent-li donació de tots els seus béns.

D'aquesta manera, Dalmau Presas, va adquirir diverses coses que havien pertangut a Pep Ventura, com la seva famosa tenora i els manuscrits originals de les seves sardanes. L'esmentat Dalmau havia estat tenor solista del cor Erato i tenia una llibreria al carrer de Besalú.

En un Ball de Solters, que tingué lloc a la Erato, el 20 de gener de 1891, s'executà, de Benet Ventura, la seva sardana "La Senyora".

A la mateixa societat, nou dies després, tingué lloc un Ball de Casats, on, "com a record del soci mestre i director don Benet Ventura, que tinguérem la desgràcia i el sentiment de perdre, en el mes de setembre últim, aquesta nit, els casats, en prova d'agraïment per lo molt que valia, han tingut a bé escollir en tot el repertori del programa peces de ball i sardanes seves, demanant-les al seu amic i dipositari d'elles, Dalmau Presas, que voluntàriament ens les ha deixades".

A més de les dues sardanes ja esmentades, "La Sardana" i "La Senyora", Benet Ventura va compondre, almenys, altres dues sardanes: "La Premiada" i "Consuelo".

El Foment de la Sardana de Figueres posseïa, l'any 1928, la partitura de dues sardanes de Benet Ventura.

En el gran festival-concurs de societats corals euterpenses, celebrat a Barcelona, el 9 d'octubre de 1892, en el qual el cor Erato obtingué el primer premi, com a peça de lliure elecció, fou cantada la inspirada composició "La Sardana", del malaguanyat Benet Ventura, obtenint molts aplaudiments i elogis.

D'haver gaudit de millor salut i viscut més anys, amb els seus coneixements musicals, hauria pogut superar les creacions sardanístiques del seu pare.

RAFAEL TORRENT

COBLES

CONJUNTS

CANTANTS

FESTIVALS INFANTILS

COMPANYIES DE COMEDIES

COMPANYIA DE SARSUELES DE **JOAN GUAL**

Organitzacions Artístiques Duran

AGENT AUTORITZAT i SINDICAT

Representant exclusiu del
Conjunt "MAUNE y sus DINAMIK'S"

Sant Pau, 42, 4art. 2.º

Telèfon 242010

F I G U E R E S

Honor de la sardana i de la tenora

*Sardana! tu ets com una rosa
I totes les donzelles són com una rosa.
Només les cases queden sense ballar
I hom es pregunta per què.*

*La música ens torna els ulls plorosos
La música ingènua ens duu al pit una nosa de fibres,
Com ella ha reinflat els cercles greus i joiosos
Canteu! canteu! canteu! amb tenores i tibles.*

*El poble fóra com les ones de la mar
Si la mar fos en rosa i girés en la nit,
Si la nit fos en rosa, si en rosa fos la mar
I si la mar es tornés com els arbres verds.*

*Filles de traginers, gent que serviu a taula
Tombeu-vos! llanceu-vos esguards adorables,
Per damunt els braços alçats com canelobres!
Penseu en Déu que us mira des dels arbres*

*I pels ulls de les botigues i per la mar.
La tenora fendia la nit i la seva pols
Amb veu nasal, com un cristall que es trenca
La dansa parrupejava noblement amb passamans* [de peu alegres.

*Cada instrument se sosté per la talla
I la tenora en la música feia una entalla.*

*Així com en una tragèdia hi ha un espectre
Que passa sols de tard en tard i passa com un astre
La seca tenora, trompeta amb veu de nas
Brunz només de tard en tard en les curtes sardanes.*

*Les fadrines se n'aniran a dormir de bona hora
I els homes seran al cafè ben aviat
Puix que els músics són pagats a tant per hora
Quaranta pessetes per dur felicitat.*

*Un minyó se'ns planyia que hom no sabés dansar.
Una noia es gratava la cama amb la sabata.
Cap al final, uns senyors i unes dames de bon to
S'hi assagen sense traça i la mà dins la mà.*

*Danseu també, dama endolada al vostre antull.
A una noia li ha entrat una brossa dins l'ull.
Cerca recés darrera d'un fanal
On l'espera amb altres mares la seva mare.*

*I malgrat el dolor ella somriu encara
Als accents seductors de la invicta tenora.
Els balcons són coberts de colors catalanes.
S'alcen estremiments de rosa en les sardanes.*

*El xoc del groc i el roig es fa cabal,
O tenora, en la teva escala musical.
Ella m'embriaga com un aiguardent
Ella es va extingint com una bugia
El seu record queda en la meva vida.*

*Diu que l'Emperador ha passat per ací
I que hom retroba encara soldats seus dintre els pous.
Els soldats han ballat la sardana en vencedors
Ajaguts rera aquestes terrasses, aquests geranis,
[aquestes pilastres*

*No es van despertar més un punyal dins el cor.
La seca tenora ha passat com un astre.*

Adéu, sardana i tenora! Adéu-siau, tenores i sardana!

Demà, puix que la sort m'hi damna
Demà puix que el tsar ho ordena
Demà jo seré lluny d'ací
Demà dins els jardins de cada monestir
El poble somriurà dissimulant pregàries
I jo et diré: gràcies!

MAX JACOB (1921)

(Traducció de JAUME MAURICI)

N. DEL T.

En una estada a Figueres, ja fa molts anys, Max Jacob va descobrir-hi la sardana. “Jo em recordaré tota la vida —escrivia després—, de l'instrument de música anomenat tenora. (...) La declamació de la tenora és sostinguda pels altres instruments ben lligats l'un contra l'altre. (...) Després de la introducció, el ritme de la dansa comença; aquest ritme és d'una tal solidesa que jo no crec que es pugui desitjar més. (...) Hi ha en la música de les sardanes una mena d'abrandament que fa pensar en l'esplendor. (...) Hi havia moltes roses de rotllanes aquella nit sobre l'enllosat de la plaça a Figueres”.

(Anècdota: El cost de 40 pessetes que el poeta assigna a una audició de sardanes, correspon a l'any 1921 o a anys anteriors, quan el poeta va estar entre nosaltres. Avui (...).

El traductor s'ha esforçat —potser inútilment—, a interpretar els matisos que ofereix la llengua francesa i l'arbitrarisme “d'un dels grans poetes de la Jove Poesia — entre els més admirats i discutits—, que tan sàviament va saber parlar de l'emoció artística, de la sensibilitat i de l'Art”. Max Jacob, certament, es va sentir subjugat per la nostra sardana.

J. M.

(Extret de la revista CANIGO, de Figueres).

NOTES I ADVERTIMENTS

INFORMACIO

Per mitjà d'una xarxa d'altaveus radiofònics conecats en la tribuna de l'organització, es donaran les informacions addients al bon desenvolupament de la festa i també les notes d'interès del públic.

PRO-MONUMENT A PEP VENTURA

A la tribuna de l'organització s'acceptaran donatius destinats a l'erecció del Monument.

BUTLLETI-PROGRAMA

Els interessats en l'adquisició d'aquest Butlletí-Programa, podran fer-ho en la tribuna d'organització, al preu de 50 pessetes.

VEHICLES

Els cotxes hauran d'aparcar en els llocs assenyalats per la Guàrdia Municipal. També els bicicles motoritzats o no, ho faran en els espais assenyalats per a ells.

INSTAL·LACIONS DE VENDA

Per efectuar la venda de qualsevol article en el recinte de l'Aplec, els interesats tindran de comptar amb la prèvia autorització dels organitzadors.

PREVISIONS

En cas de pluja o mal temps, els organitzadors es reserven el dret de suspendre l'Aplec o de continuar-lo a la Plaça del Comerç (del Grà).

Adéu-siau, amics sardanistes!

Ens reca una mica, estimats sardanistes que heu vingut a Figueres, i que entre tots heu donat un notable relleu a aquest nostre aplec, que ja porta deu edicions, totes amb el seu fruit de companyonia i contacte alegre i fraternal, ens reca fortament d'haver de dir-vos adéu! L'aplec s'ha acabat, hem ballat tots, hem sentit les veus de la nostra terra a través de la tenora, i ens hem donat les mans, en demostració de que l'amistat, és la que va inspirar la sardana, i que la mà oberta, cercant la de l'amiga, també oberta, representa el més ferm fonament de la nostra sardana: on a més a més de tota l'expressió de llibertat i de disciplina, que és consubstancial amb la nostra dansa, trobem que ens dóna aquella seguretat i confiança de què en aquella mà oberta i franca que cerca la vostra per a fer la sardana, no hi ha cap intenció de fer-vos mal, la mà oberta no pot portar més que germanor i amistat: i també us demostra que no porta armes ni segones intencions malèvoles que us puguin sorprendre.

La nostra sardana amics, us garanteix la pau, i us porta l'alegria, i quan danseu, penseu que preneu part en un moviment col·lectiu i ho feu ordenadament, us expresseu en moviments, i sempre, teniu l'orella i el cor atents a aquesta música que és tan variada i tan nostra. I perquè l'estimeu i l'estimem tots, Figueres ha volgut honrar-la, una vegada més, en aquest aplec, que és símbol de tot allò que representa i justifica la sardana.

Adéu-siau, amics sardanistes,! gràcies d'haver vingut a Figueres, a l'aplec de l'Empordà! i ens reca de dir-vos adéu, perquè voldríem no haver d'acabar la forta abraçada amb què us hem rebut entre nosaltres. I com que ens reca, no us diem adéu, sinó: fins a un altre any!

Edita: FOMENT DE LA SARDANA PEP VENTURA

Portada: Didac Torrent

Col.laboren: Montserrat Vayreda

Mossèn Manuel Pont

Jacint Bosch

Lluís Albert

Lluís Garriga

Eugeni Molero

Rafael Torrent

Emili Casademont

Narcís Sala

Jaume Mauríci

Publicitat: Joan Morales

Impressió: Arts Gràfiques Trayter, Figueres

Dip. legal: GE. 185 - 1964

JOIERIA
PLATERIA
RELOTGERIA

LLOBET

DE CATALUNYA. BIBL. DE FIGUERES

1303776229

C/. GIRONA, 15 - TEL. 24 20 21 - **FIGUERES**